

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jméno autora: Mgr. Hana Boháčová

Datum vytvoření: 05.01.2013

Číslo DUMu: VY_32_INOVACE_02_CJL_1

Ročník: III.

Český jazyk a literatura

Vzdělávací oblast: Jazykové vzdělávání a komunikace, Estetické vzdělávání

Vzdělávací obor: Jazyk a komunikace

Tematický okruh: Frazeologie a její užití

Téma: Frazémy

Metodický list/anotace:

Frazeologie, frazém, idiom, základní poučení; rčení, pořekadla a přísloví – praktická cvičení; možno využít jako opakování k maturitní zkoušce pro žáky 4. ročníku.

Frazeologie

Frazém (Idiom)

Frazém, frazeologismus je ustálené, často metaforické a expresivní spojení slov s vlastním významem

Výrazně posunují význam ke zcela jinému smyslu sdělení.

Idiom je synonymum k frazému, vystihuje spíše sémantickou (významovou) stránku téhož významu.

(Starší definice idiomu je *výraz, jehož smysl není odvoditelný z jeho částí*)

Frazémy jsou dvojího typu

- Nevětné – mluvnicky jsou formovány až při konkrétním použití ve větě (např. dopadnout bledě apod.)
- Větné – mají podobu hotové věty, jsou to pořekadla, přísloví, rčení, pranostiky

Zamyslete se nad významem těchto idiomů a pokuste se uvést další příklady

- Dělat Zagorku
- Polykat andělíčky
- Mít vopici
- Někde oxidovat
- Chytat lelky
- Dostat čočku
- Nechat někoho na holičkách.
- Věšet někomu bulíky na nos
- Dělat drahoty
- Topit se
- Být opilý
- Otravovat
- Lenošit
- Dostat vynadáno
- Nepomoci někomu
- Vymýšlet si, lhát

V následujícím cvičení nahrad'te frazeologická spojení :

- Hráči si po prohraném zápase lízali rány.
- U zkoušky jsme dopadli bledě.
- Jana je v rodině páté kolo u vozu.
- Díval se jako tele na nová vrata.
- Hráči se těžce zotavovali z prohry, byli v ústraní.
- Dopadli jsme špatně.
- Janu doma nikdo nerespektuje a neposlouchá.
- Divil se tomu.

Vysvětlete následující rčení, pořekadla a přísloví a uveďte další příklady:

- ◉ Opakování je matka moudrosti.
- ◉ Svatá Markéta hodila srp do žita.
- ◉ Medardovo kápě čtyřicet dní kape.
- ◉ Lepší vrabec v hrsti než holub na střeše.
- ◉ Tichá voda břehy mele.
- ◉ Bez práce nejsou koláče.
- ◉ Žádný učený z nebe nespádl.

Řešení

- ◉ Opakováním a procvičováním se stáváme vzdělanějšími.
- ◉ Na svátek Markéty by měly začít žně.
- ◉ Když prší na Medarda, bude pršet ještě dlouho.
- ◉ Lepší mít jistou malou věc, než toužit po větší, která je nedosažitelná.
- ◉ Co se zdá na první pohled klidné, bývá většinou nečekaně jiné.
- ◉ Kdo nepracuje, nemůže očekávat odměnu.
- ◉ Každý nemůže umět všechno.

Citace, zdroje a literatura:

- MGR. MUŽÍKOVÁ , Olga a kol. *Odmaturuj z českého jazyka*. Brno: Didaktis, spol.s r.o., 2007, ISBN 80-7358-082-9.